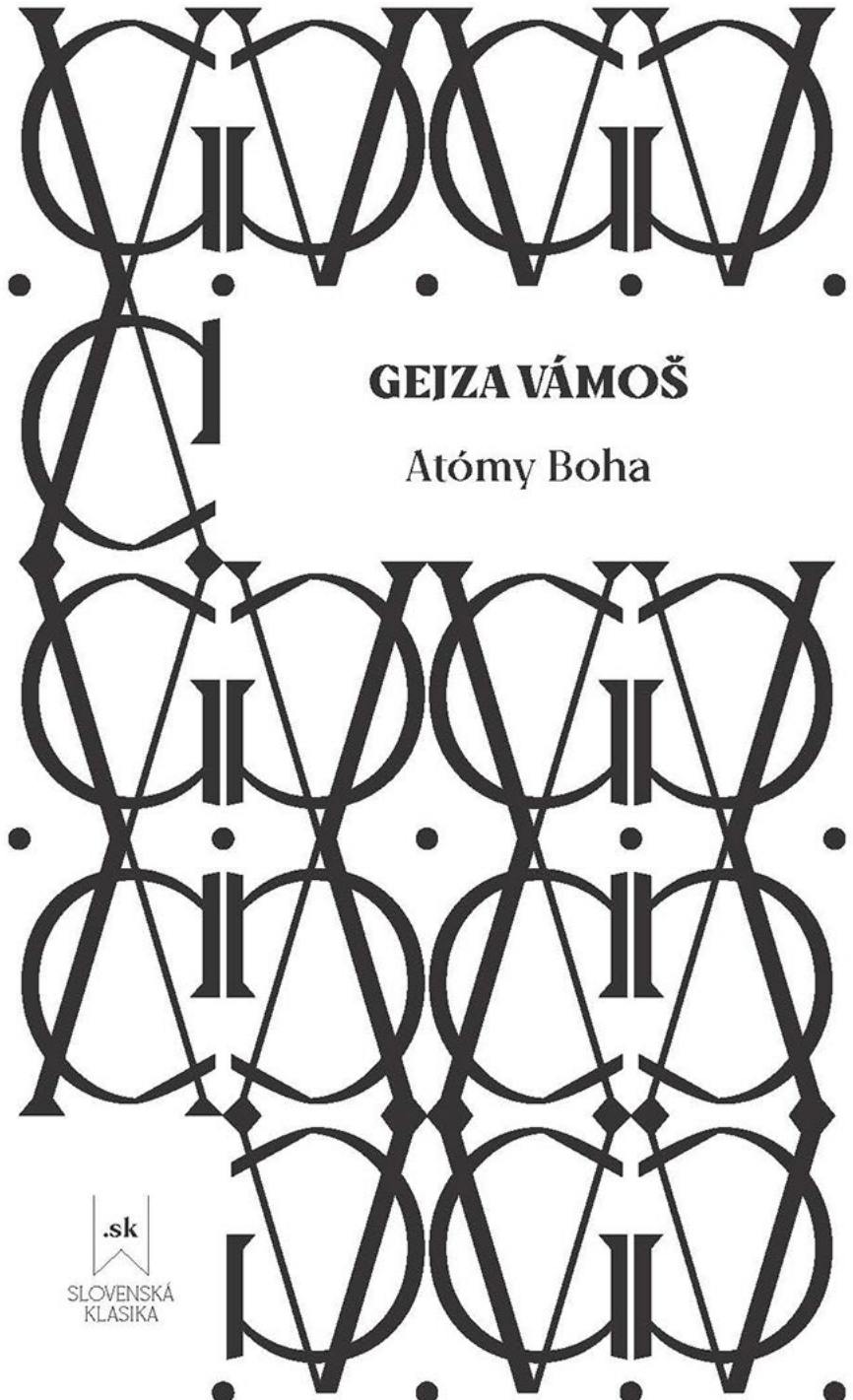

GEJZA VÁMOŠ

Atómy Boha

Atómy Boha

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Gejza Vámoš
Atómy Boha – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Atómy Boha

GEJZA VÁMOŠ

Atómy Boha

Ljndeni

1. část

Úvod

Bratstvo živých

Spád

Kus stuhlej lávy, tvrdého kryštálu ležal kdesi hlboko pod zemou. Vrstvy sa nad ním hromadili, bo každé storočie prinášalo novú a novú, ale ten kryštál len ležal tam pokojne, nehybne. Nerástol, nezmenšoval sa, o nič sa nestaral, len ležal, ako ho náhoda kedysi uložila.

Nekonečnú tichosť a pokoj anorganického sveta, kryštálov, kameňov a zeme, neporuší ani súdny deň.

Nad vrstvami večného mieru, na povrchu zeme, však panoval božský rozmar. Ten Rozmar stvoril život – a život je spád.

Rozmar, nemajúc lepšej roboty, odpľuvol si do vesmíru. Jeho spútum sa rozptýlilo v prach a každý atóm toho prachu bol živou bunkou. A tak sa zaplnil vesmír prachom života.

Ten prach padá, lieta, nákaza života šíri sa na hviezdach ako mor. Kde ešte hviezda vrie a žeravie, tam sa zničí, ale na vychladlých kôrach temných vesmírnych telies život sa uchytáva.

Tak sa dostal i na Zem. Panenský povrch vychladlej zemekôry naraz zasiahla nákaza.

Atómy Rozmaru padali do vody, padali na zem a tá zmenila sa naraz v dejisko spádu, boja a pomínutia.

Živá bunka sa usadila. Z jednej sa stali dve, štyri – a veľa miliónov.

Rozmar však chcel niečo iné. V tejto forme ho život nebavil. Rozkázal teda bunkám, aby stvorili kľbká, aby zostali pohroma-de v prapodivných útvaroch. Tak prišli na svet zvieratá nižšie i vyššie. Mali divné, nemožné tvary. A čím boli zložitejšie, tým bol ich život ťažší.

Rozmar sa kochal v mukách tých tvorov, ako zúfalo sa snažili udržať nažive. Ako sa trepali sem-tam v boji o život. Na nohách behajúce, po zemi bez nôh sa plaziace, na krídlach lietajúce a vo vodách plávajúce žalúdky a rozmnožovacie ústroje, čo chcú byť stále naplnené a čo sa chcú stále množiť. A žerú i plodia húžev-nate, ako keby to malo nejaký zmysel.

A nemilosrdný Boh kochá sa v mukách týchto bytostí, svojich výtvorov, ktorým dal nepatrnú iskierku svojej nesmrteľnej podstaty: život.

A život je spád. Plameň, čo stále dohára, čo treba stále pod-porovať, oživovať, aby nezhasol. Úbohá snaha stebielka trávy, čo vylezie spod zeme, koreňom svojím nasáva si vodu, anorganické soli, prerába ich v hmotu organickú, pije slnečné svetlo a všetko, to všetko – tá námaha, tá húževnatá snaha, zápas s nepriazňou počasia a okolností – pre tú úbohú, naivne zbytočnú vec: žiť. Boj proti veľkému vyrovnaniu, aby sa stalo všetko ako kryštál nehyb-ným a naveky pokojným.

Všetko mohlo zostať v pokoji. Nech by tu boli bojovali oheň a voda. Nech by bol drtil Boh hory a doly. Načo vytvoril medzi nimi život organický? Nebolo treba života, spádu, boja, rozkla-du, smrti, beznádejného a zbytočného trepotania sa proti mo-hutnému a najsilnejšiemu zákonu vyrovnania. Boh však miluje paradoxon – i stvoril teda život.

Do večného boja vody s ohňom, do hrmenia padajúcej skaly, vodou rozrývanej, do úderu bleskov, do povodní všetko unášajú-

cich, búrajúcich, do celého radu brutálnych, drtivých katastrof vložil neodolné mäkké zvieracie telá, ktoré nič nevydržia, ktorým stačí slabé kopnutie, úder, aby ich rozmliazdil na kašu.

Biedny plamienok života skapína, živorí, časom vzbĺkne, vytvára obrovské telá, strašlivé žijúce komplexy, obrovské jaštery, lietajúce draky, obludy štylovejšie, viac sa hodiace do brutálnych pomerov, potom ich zahladí a zamení ich za plemä drobného hmyzu, ktoré tak ako nezmyselne sa rozhojnilo, tak bez ohľadu aj vymrie.

A v úzadí osudu každého živého atómu, životných sústav jednotlivých, celých plemien i celého vesmírneho telesa, tam číha spád, pozvoľná skaza, rozklad, smrť – aby potom vzplanul život zas inde, na inom telese vo vesmíre, a živoril, umieral pár momentov večnosti.

Načo to všetko?

Skúška? Vyššia kontrola dokonalosti živých tvorov? Tá by platila na človeka, ktorý si namýšľa, že je korunou tvorstva a že má i gestá svojské, nezávislé.

Čo však kontrolovať na ostatných živých tvoroch, ktoré sú vždy len a práve také, akými ich Boh stvoril, ktoré všetko robia vždy len tak, ako Boh káže? Čože kontrolovať na psoch, na rybách, na vtákoch a na chrobákoch? Načo zdieľajú s nami tí naši živí bratia mrzký náš osud: živorenie a spád?

Lebo Boh miluje paradoxon. A Boh je krutý.

Ustrašené sústavy atómov, ktorým dal iskierku svojej nesmrteľnej podstaty – života –, ho nazývajú milosrdným, dobrotivým a večne milujúcim. Biedny ich život, tento nesmrteľný spád, je im taký cenný, úbohá snaha chrániť ho proti rozkladu žije v nich tak nezmyselne, húževnate, že vo svojej otrockej podlízavosti pokladajú za milosť každý moment, ktorý ich ešte zo Zeme nevyhladil.

Každý nepatrný lúč slnca, ktorý ich biedne telá ohrieva, a každý kus organickej hniloby, ktorý do seba napchajú, aby sa ešte pár chvíľ udržali pri svojom živorení.

A vo večnej tóni skazy a rozkladu, na večnom svahu svojho nezadržateľného spádu chrapľavým ubiedeným hlasom za toto všetko hymny škuhrú Stvoriteľovi.

Úbohí maličkí otroci svojho milovaného rozkladu, svojho nezmyselného spádu. Opájajúci sa naivnou vierou, že je tak všetko dobre – a v tom svojom opojení zájdu tak ďaleko, že čím viac ich drtí brutalita osudu, čím viac nimi lomcuje krutosť nesúcich pomerov, tým slastnejšou tvárou vedia vychvaľovať Stvoriteľa a jeho nekonečnú múdrosť, ktorá to všetko napravi.

A nakoniec vyjde u nich všetko najedno. Ak napravil, čiže lehotu spádu sa o pár momentov oddialila a oni majú možnosť ešte pár kilogramov hniloby napchať do seba a ponechať za sebou niekoľko úbožiacov, „dedičov Jeho večnej milosti“, tu horný otvor črevného traktu im sotva stačí chrliť chválu nekonečnej dobrotivosti Hospodinovej.

A ak ich chňapol za krk a nepustí, ak z nich vytrasie tisícerym rafinovaným spôsobom ich biedny život naraz, i tak je dobre. I to je len znakom milosti Stvoriteľa. Tu vymýšľajú si na seba sto a sto hriechov. Isteže, nedosť pochvál vychrlili na Neho. S obľubou si vyčítajú, že veľa a nedovoleným spôsobom prevádzali akt rozmnožovací. Bili sa navzájom a črevá si párali. Jeden odlúdl druhému samičku a zožral jeho porciu hniloby.

Takto sa obviňujú, keď ich už drží pominutie za krk. Zaživa však k tým istým hriechom neraz zvali Stvoriteľa na pomoc.

Špinaví maličkí otroci, úbožiaci opojení vlastnou obmedzenosťou, ktorá im nedá vidieť, že je život krutosť, že žitie je spád.

A Boh nie je dobrotivý. Boh je krutý.

Boj

Boh rozsypal po zemi i po vodách svoje atómy. Rozhojnil organický život. Toto žitie bolo jednoduché. Potrava na mieste, pravá nesmrteľnosť, lebo živé atómy sa stále štiepili a množili.

Boh sa však nudil. Nebavil ho tento spôsob života. Preto chcel boj. Poštvával atómy proti sebe, aby sa ubíjali. Ba nechal z nich utvoriť organizované, súdržné spolky. Spôsob boja u týchto klbkov atómov bol už zaujímavejší. A Boh šiel ďalej. Poštvával na tie klbká – zvieratá – jednotné, rozsypané žijúce atómy, ale poštvával i tie celky proti sebe. Zariadil ich život tak, že museli svojich živých druhov napádať a požírať, aby sa samy pri živote udržali. A tak podmienkou žitia jedného stala sa smrť druhého.

Nad nehybnou lávou, nad mŕtvymi skalami rozpútal sa nekonečný zúfalý boj živých, ktorých odsúdil božský rozmar. Všetko to hynulo, kapalo, ale ich spád bol preplietaný stálym divokým zápasom až do poslednej chvíle. Nebolo živého tvora, či už jednobunečného, či zložitejšieho celku zvierata, ktorý sa mohol pokojne chýliť ku konečnému rozpadu. Žrala sa tráva, vyhrabávali sa červy, vychytali sa ryby, prenasledovali sa vtáci a vraždili sa zvieratá.

A tento boj stával sa stále rafinovanejším. Boha tento chaotický, nezmyselný zápas svojich rozsypaných i zoskupených atómov ešte vždy nebavil. Preto si vytvoril najkrutejší, najnásilnejší a najmazanejší typ bojovných klbkov: človeka.

Kým jeho živým bratom spôsob zápasu obmedzil, kým boli oni len úbohými automatmi, človeku zatiaľ dal široké možnosti. Boh dal človeku z klbka svojej nekonečnej chytrosti jedno vlákenko, uvoľnil mu jednu cestičku, na ktorej mu dovolil poihrávať sa, trepoť sa bezuzdne. V pomere k ostatným živým tvorom

dovolil mu všetko: najkrajnejšiu krutosť podrývať životy týchto bytostí.

Všetko, k čomu len človeka pripustil, čo mu dal do ruky, slúžilo vždy len na podmanenie sveta, na rafinovaný a zdokonalený spôsob získania výživy a na chránenie vlastného biedneho, mäkkého a neodolného tela.

A človek si všetkých živých tvorov zotročil. Žiadna forma života mu neodolala. Až na jednu.

Boli to Atómy Boha – nezlúčené, rozsypané.

A najzásadnejším okamžením v živote človeka, v celom jeho jestvovaní na Zemi, bolo to, keď mu Boh dal do ruky mikroskop – keď ľudské oko prvý raz uvidelo jednotný živý atóm. Keď mu po prvý raz bolo dané na vedomie, že on sám je zložený z takýchto nesčíselných, podivuhodne chytrých i poľutovaniahodne zbytočne zoskupených živých Atómov Boha.

A ten z ľudí, ktorý toto prvý raz uvidel, ktorému prvý raz bolo dané nahliadnuť do mechanizmu života, tento najzaslúženejší človek sveta, ktorý objavil najväčšiu záhadu živých bytostí – ten je najskvelejším výkvetom ľudského plemena, najväčší Jeho zasvätenec zo živých tvorov –, tento človek dívajúci sa do mikroskopu je lekár.

Vtedy sa splnilo poslanie človeka na Zemi, vtedy našlo svoj zmysel zoskupenie Atómov Boha v túto zložitú divnú formu. Vtedy dostal človek do ruky najväčšiu zbraň na ovládanie ostatných tvorov a ako konečný účel jeho poslania na Zemi: zabávať krutého a nudiaceho sa Boha.

Boh tým, že dal človeku uvidieť jednobunečnú podstatu života, urobil ho vládcom všetkých živých bytostí i rozsypaných atómov – baktérií – a korektorom vlastného zložitého tela.

Najneslýchanejší a najdokonalejší výkvet ľudskej kultúry – lekár – však nie je ešte vládcom a korektorom dokonalým.

Hoci je najrafinovanejším bojovníkom medzi živými, je aj najúbohejším a najviac napádaným.

To, že ho určili za vládcu živých, musí kruto splácať. Jeho veliteľský duch je uzavretý do biednej, smiešne bezmocnej masy.

Celé hlúpe a zbytočné telo človeka, tá bezúčelne pospájaná hromada živých atómov, pozostáva, tak ako telo zvieracie, z dvoch hlavných orgánov: z aparátu, ktorým žerie, aby sa uživil, a z aparátu, ktorým svoje plemä udržuje.

U nižších zvierat je zažívacia aparát len jednoduchá rúra. U človeka je to ukrutne dlhý, skrútený a chabý črevný trakt.

Atómy sa množia štiepením. U človeka tento jednoduchý mechanizmus vykonávajú dve celkom samostatné, nesúvislé telá, ktoré nemajú nič spoločné, ktoré okrem pohlavného pudu nič neviaže a medzi ktoré okolnosti života vkladajú hromadu prekážok. Ako tie dva hlavné, základné životné orgány, tak i tie ostatné prívesky sú vydané napospas tým najrozličnejším nehodám.

Človek musí trpieť pre svoju zložitost' takými úrazmi, ktoré ostatné živé tvory vôbec nepostihujú – alebo len v obmedzenej miere.

Okrem úrazov, ktoré mäkké a biedne ľudské telo drtí a dlávia, popri nebezpečí, do ktorého ho vrhá vlastná zbytočná zložitost' tým, že sa najľahšie popletie a pokazí, najväčším nepriateľom človeka sú našťavané, divoké a bezohľadné Atómy Boha: baktérie.

Boh dal človeku ukrutný, dlhý a zmotaný črevný trakt, ktorý si stále pchá a živí, a pustil na ten trakt divé a bezohľadné bacily týfu, cholery alebo červienky, pre ktoré sa zapáli, opuchne, zvredovanie, prederavie a vykrváca.

Dal mu ústa a zuby a do nich kopu druhov baktérií, čo tam stále živia. Zuby, a aby ich žral, mrvil: kaz.

Dal mu ruky a nohy, šikovných pomocníkov, a do nich kĺby, do ktorých sa nasťahuje stafylokok, až opuchnú, zrudnú, stanú

sa prameňom neslýchaných bolestí, potom nastanú zrasty a nehybnosť, zmrzačenie človeka.

Dal mu srdce, nedokonalú pumpu s tenkými, ako papier chabými chlopňami. Tieto biedne papieriky delia od seba komory a predsieni, zabraňujú spätnému nárazu a toku krvi a majú odolávať tlaku panujúcemu v obehu. To aj činia, pokiaľ sú zdravé, avšak naraz príde angína a vnikanie stafylokoku do krvi. Usadí sa v kĺboch a súčasne i na srdečných chlopniach. Tie nič iné ani nepotrebujú. Tlstnú, scvrkávajú sa, kým ich tento mikrób rozožiera. Budú z nich biedne, scvrklé oškvarky, ktoré už neuzavierajú. Ťažká srdečná vada potom urobí koniec živoreniu obete. Aký to biedny vynález, že každý malilinký, milimetrový defekt, čo chlopne postihne, musí srdce do rovnováhy privádzať stlštnutím, zmohtnutím svojho svalstva... Pre malé, nepatrné scvrknutie svojich záklopiek sa musí srdce zväčšovať do nemožných rozmerov – ako srdce vola. Biedna chlopeň nikdy nenarastie a defekt v obehu, nastavší tým, že chlopeň neuzaviera, snaží sa srdce kompenzovať tým, že zmohutnelou, zväčšenou silou vrhá krv do obehu. Je to však biedna, jalová pomoc, ktorá časom úplne zlyhá.

Človeku Boh nedoprial ani len pevný telesný obal, aký má chrúst vo svojom chitínovom pancieri. Len čo jeho mäkká koža kdekôľvek utrpí úraz, čo i len najmenší, ničomné škrabnutie už reaguje hnisaním, opuchnutím, nesmiernou bolestivosťou a koľko ráz i celkovou otravou krvi. Kdejaký stafylo- či streptokok, či plesňová huba nájde tu výbornú pôdu k svojej výžive.

Boh dal človeku pľúca, aby nimi dýchal, a dal mu do nich bacila, pevnú, húževnatú, nezničiteľnú potvoru, pravého otužilého plebejca, ktorý je priamo nevykynožiteľný a ktorý drží sa človeka verne až do poslednej hodinky.

Človek je tvorom jednobunečným, aspoň v okamžení spojenia ženského vajíčka so semenným zvieratkom. Je pravým bratom améb, infuzórií, bacilov. Boh však chcel, aby sa stal zložitým tvorom, obrovským nemotorným kľbkom buniek, a na každú súčiastku jeho úbohého tela pošťal zvláštne vybrané gardy tých šťastnejších, teda jednoduchších jednobunečných tvorov, gardy bacilov, svojich rozsypaných útočných živých Atómov.

Nechcel ho však nechať úplne bezbranným. On chcel vidieť boj. Dovolil mu teda istý spôsob sebaobrany: divnú súhru týchto nemotorných mäkkých orgánov – rúk, nôh, oka, ucha a čuchu – pod vedením mozgu. A človek bojuje. Organizovane, hrdinne a so zúfalou húževnatosťou. Bráni si svoje telo, svoje kľbko buniek, proti rozsypaným zbojníkom, proti svojim živým neorganizovaným bratom, ktorých proti nemu pošťal božský rozmar.

A vyvrcholením tohto odvekého divého boja medzi živými, najvyšším výkvetom, pyšným výsledkom vývoja organického sveta na Zemi, cez haldy, húfy ostatného haraburdia ľudskej vynaliezavosti, ktoré život len uľahčujú, vojvodom, zápasiacim a víťaziacim, najvyšším vodcom živého tvorstva je človek dívajúci sa do mikroskopu: lekár.

Zrada

Najvyššia bojovná jednotka bola už hotová. Boh vytvoril si ju vo svojom laboratóriu a došiel k nej cez tisíce pokusov. Nechal padnúť tisíce foriem, nedokonalých variácií.

Úbohé rastliny, lebo svoje korene priviazali k jednému miestu, z ktorého sa hnúť nemohli.

Morské hviezdy a polorastlinné a polozvieracie bytosti morského dna, lebo pri svojej kotúčovitej podobe vedeli iba nemotorne skákať a vrtieť sa a nie správne napredovať.

Zahodil pokusové formy biednych červov, k vode priviazaných rýb, pľúcami dýchajúcich nemotorných plazov a jašterov. Nie, to boli ešte vždy len úbožiaci, tých korunou tvorstva nazývať nemohol.

Boh experimentoval vo svojom laboratóriu ďalej. Vytváral, skúšal a odhadzoval vždy nové a nové typy. Z jašterov, ktoré potrebovať nemohol, prešiel k vtákom, ale ani tie sa mu nepáčili, hoc im dal vzdušný oceán. To však, že vedeli lietať, stálo ich veľa. Stálo ich to ruky, tie báječné šikovné nástroje, bo tie sa im premenili v krídla perím zarastené, vo veslá, ktorými okrem lietania nič a nič dokázať nemohli.

A tak sa dostal Boh k cicavcom a cez nich k človeku.

Koruna tvorstva bola už hotová a Boh pozeral na svoje dielo uspokojene. Človek bol spomedzi všetkých živých tvorov najúčelnejšie stvorený, aby si Zem podmanil.

Netancoval, nehádzal sa a nekrútil ako morská hviezda ani sa neplazil ako biedne červy, ale niesol sa na dvoch šikovných nohách. Nemusel sa zľaknúť vody ani vzduchu, lebo Boh už chystal pre neho spôsoby, ako by ovládal i tieto ríše. Nemusel šikovnosť svojich zázračných rúk obetovať za plutvy či za krídla, čo sú schopné jedine len plávať či lietať, nikdy však nie tvoriť, rezať, pilovať ako zázračné ruky ľudské.

Koruna tvorstva, človek, bol čulý, mal sa k životu. Boh mu dal do mozgu také centrá, aké nemalo žiadne zviera.

Nič na sebe nemáš, ani domca slimačieho, kde by si býval, ani kožucha psieho, čo by ťa chránil v zime, ale máš možnosť bývať v palácoch a odievať sa do najlepšieho tkaniva. Nemáš ostrých

zubov ani pazúrov ako lev, a predsa môžeš mať zbrane, ktorým žiadny nepriateľ neodolá.

Dám ti všetko na Zemi, i mikroskop, ktorým môžeš nahliadnuť do sveta neviditeľných nepriateľov i skúmať zloženie vlastného tela.

Morduj sa, bi sa, mláť sa, človek, so všetkými živými, bojuj, zotročuj a tvor, veď preto som ťa stvoril.

Boh odpočinul si a bol spokojný. Kochal sa vo svojom diele, v človeku.

Bol neznášanlivý ako krček. Pobil sa s každým živým tvorom a rval sa i medzi sebou.

Bol to hotový klaun, bol kráľom Augustov v cirku živých.

Až veľa ti je tej bojovnosti, si až priveľmi dobre zostavený. Rveš sa s celým svetom, s tvormi viditeľnými a neviditeľnými, biješ sa i medzi sebou.

Nuž počkajže, do tejto tvojej generálnej dravosti chýbí ešte, aby sa i tvoje telo porvalo samo so sebou.

Telo človeka od nehôd a od chorôb nikdy šetrené nebolo. Bolo si nepriateľom vlastnou zložitou a bolo napádané celými légiami zbojníkov. Čo sa však vtedy stalo, je vrcholnou, najväčšou zradou v dejinách živých tvorov.

Tento dar Boha, ktorý chcel, aby telo človeka, jeho vlastné bunky sa mu stali úhlavným nepriateľom, je najväčším dôkazom, že sa Boh s človekom len kruto zahráva.

Nenapadla ľudské telo nová porucha, nie úraz ani mikrób, cudzí zbojník, ale vlastná zdravá bunka: vlastný atóm, akých má ľudské telo na miliardy a ktoré ináče poslušne konajú svoju povinnosť.

Na žalúdku, na delohe ženy, na koži, na jazyku, v ústach, v hrdle, na črevách či kde inde naraz prihlási sa príšerný potuteľný

zradca. Vonku na koži či na dostupných miestach aspoň ho človek zazrie v prvých počiatkoch a môže ho v koreňoch udusiť, vyrezať – na vnútorných, skrytých orgánoch ho však zbadať ponajviacej až vtedy, keď je pozde. Zdravá bunka, tkanivo týchto orgánov, naraz zblaznie. Prepadne ju zradné šialenstvo. Nevie sa, prečo, začo sa takáto bunka naraz začne množiť. Nie pravidelne, ako sa patrí a je užitočné, ale šialeným tempom. A tak naraz kdesi v tele urobí sa nový autonómny útvar, štát v štáte, ktorý má vlastné zákony a nad ktorým ostatné telesné riadenie žiadnej moci nemá.

Povstane zlomyseľný nádor. Vznikne rakovina.

Bláznivá a zradná bunka množí sa a množí, šíri sa do šírky a hĺbky, preniká svalstvom, cievami i nervmi, rozrúca, utláča okolo seba všetko, prerastie celý orgán, žalúdok či črevá sieťou svojich skomolených rakovinných buniek, zrastie s okolím, vtrhne do pečienky, preplietá, rozmrví v okolí všetko. Márne je potom už zakročenie, nedá sa ani operovať, vyrezať, lebo museli by brať spolu všetko, celé skomolené, prerastené okolie so všetkými životne dôležitými a spoločne zachvátenými orgánmi.

A ak sa táto prvá zradná bunka prihlási na prístupnom mieste, kde ju možno zbadať hneď v prvých počiatkoch a kde nemá čo skomoliť, prerásť a prekrúcať, teda na pysku, na jazyku či vonku kdesi, na koži tváre?

I tu beda, ak sa v prvých počiatkoch nezakročí a šialené ložisko čoskoro nevyreže. Bo časom prúdom lymfy zanášajú sa odtrhnuté bunky nádoru a založia inde, v uzlinách krku, podpažia, v trísloch a kde-inde, filiálne hniezda zradného prvotného bujnenia. A všade v týchto filiálkach prevedie sa dielo skazy zrúcaním a prerastaním okolia i vylučovaním jedovatých odmeškov nádoru, ktoré človeka, i tak znivočeného, pomáhajú priviesť do hrobu.

Tak sa stane telo človeka semenišťom vražedných pobláznených ložísk, zlomyseľných buniek vlastného tela, buniek, ktoré predtým pokojne poslúchali a ktoré naraz rozkaz krutého Boha proti vlastným krvným bratom poštal.

Tak chová človek v tele zradcov v podobe vlastných buniek.

Pri plebejskom zbojníkovi, bacile tuberkulózy, najpríšernejší nepriateľ ľudského plemena je jeho vlastná bunka, rozkazom Boha rakovinne zvrhlá.

Bratovražda v ľudskom tele, vzbura vlastných, kedysi pokojných občanov, potuteľná zrada zvrhlých zločincov.

Vrcholný dôkaz, že dielo stvorenia organického života ovláda zásada krutosti a túha Stvoriteľa po rvačke živých.

Hej, Ty veľký krutý Pane, čos zaplnil vesmír prachom života, čo zabíjaš živých, keď ich k životu vzkriesiš, Ty Otče spádu, skazy a rozkladu – inouže modlitbou obracať sa k Tebe, nie poníženným kvílením ustrašeného otroka!

Nech by si zvedel, že tu, na tejto planéte, v tejto zapadlej slnečnej sústave, na tejto vychladlej iskierke Tvojho nesmrteľného ohňostroja, hlúpe chválospevy, ktorými Ťa organický život celého zbabelého vesmíru zahrňuje, prerušil, hľa, disharmonický škripot kľatby odboja ľudského plemena, ktoré Ťa za tento zradný život, za toto hanebné bytie nenávidí.

Amor zlomených krídel

U vyššie diferencovaných živých tvorov Bohu nestačilo, že z nich urobil zložité a pre svoju zložitosť mnohonásobne trpiace zoskupeniny miliárd buniek. Aby im život urobil ešte ťažším a aby sa boj medzi nimi rozpútal ešte viac, rozplemeňujúce ústroje

zbytočne, neslýchane chytrácky, pritom však nemotorne skomplikoval a rozdelil ich do dvoch samostatných jedincov. Pohodlný akt rozštiepenia, množenia sa jednobunečnej bytosti u človeka rozdelil do dvoch jedincov, nosiacich meno samca a samičky. Zvieratá i tu sú šetrené. Hoc neraz za cenu krutých bojov, predsa len ľahšie sa nájdu. Dve pohlavia, dvaja jedinci doplňujúci sa v rozmnožujúci celok, nájdu sa obyčajne pudovo čistou jednoduchosťou. U človeka však v tom hľadaní sa dvoch pohlaví stavia sa do cesty spústa umelých, z neprostej, deformovanej povahy človeka vyplývajúcich prekážok.

Prvky jednobunečnej bytosti chystajúcej sa rozštiepiť sú u človeka rozdelené v plodidlách samca a v rodidlách samičky. A miesto pohodlného delenia jedinej bunky sa tieto prvky musia spojiť, nájsť sa, aby mohli utvoriť novú jednobunečnú bytosť.

Toto je pravá tvár človeka. Jeho životná fáza jednobunečná. Ďalšie delenie tejto jedinej bunky, jeho vývin v embryo, jeho prechod cez všetky tvárnosti živých bytostí až do trápneho pôrodu, potom dozrievanie v dospelého samičieho či samčieho jedinca je všetko len pre ten cieľ, aby dospelými jedincami boli produkované nové prvky samčie i samičie, ktoré, dostanúc sa dohromady, vytvoria novú bytosť.

Toto je pravá tvárnosť človeka, jeho pravá základná forma, aká bola pred miliónmi rokov, keď panoval ešte všade život jednobunečný, kým božský rozmar nevydal rozkaz: deliť sa a zoskupovať, zostať pohromade.

Všetko, čo sa robí od okamženia spojenia mužského semeného zvieratka s vajíčkom ženským, všetok ten vývoj ďalej, vyššie a vyššie, je zbytočná divočina, ktorá svojím úbohým trepotaním, životným zápasom zabáva krutého Boha. Všetko to je úplne zby-

točné a ktovie, kam ten krutý nápad zavedie za budúcich milión rokov nemilosrdný rozmar Stvoriteľa.

Človek mohol zostať tým, čím je vo chvíli oplodnenia: bytosťou jednobunečnou. Bolo by na Zemi žilo veľké bratstvo nižších tvorov. Boli by svoj život znášali lepšie, bo zničenie, smrť, množenie diali by sa hrave v nesmiernych rozmeroch a nepomerne jednoduchšie než biedne trepotanie sa vyšších tvorov.

Boha však táto jednoduchá forma života nebavila.

Jemu sa zachcelo iného divadla.

Pri vytváraní rozmnožovacích orgánov pohlavných jedincov v plnej miere sa uplatnila Jeho násilnícka chytrosť. Pri všetkej nemotornosti a prekážkach, ktoré bránia tým jedincom nájsť sa, zjavuje sa tu v tisícoch formách ako chytrosť, ktorá všade a vždy sleduje len jeden cieľ: plodiť, rodiť nového jedinca za každú cenu.

Rúra, ktorá odvádza odpadkovú, z hospodárstva ľudského tela vylučovanú a v mechúre sa hromadiacu tekutinu, táto močová rúra slúži zároveň u muža ako injekčný systém, ktorým vniká semenné zvieratko k úkrytu ženského vajíčka. Z každého momentu tohto nemotorného, nazdarboh usporiadaného pohlavného aktu zjavuje sa, priamo reve úžasná chytrosť, riadiaca cesty samičieho i samčieho prvku, k sebe vedúce.

Dve pohlavia blížia sa k sebe, hnané nútivou silou pohlavného pudu.

Malý poslíček nariaďujúceho Boha, Amor, vystrelí svoj šíp do srdca muža i ženy.

Myšlienky im zahaľuje do podivuhodnej, zázračnej hmly.

Pudý človeka, ktoré ho inokedy vedú len do zápasu za výživu, riadi neodolateľnou, živelnou silou len k jednej-jedinej veci: k mechanizmu, k vykonaniu vyššieho rozkazu, aby sa dva prvky nového jednobunečného tvora dostali k sebe.

Daroval človeku – ako lákadlo – podivuhodný, zmysel života vyplňajúci pocit.

A tak ako pri ostatných jeho daroch, ani tu nevystala Jeho krutosť.

Ako dal človeku zuby a do nich kaz, končatiny a do nich reumatizmus, srdce a doň chlopňovú vadu, oko a doň slepotu, ucho, ktoré kde-kedy ohluchne, pátravý mozog, ktorý sa kde-kedy pomúti, celé nešťastné, neodolné a biedne ľudské telo, ktoré dlávia tisíce mizérií, tak dal človeku lásku a k nej pohlavné choroby.

A malý Amor zlomených krídel horko plače nad zmrzačeným darom, nad znivočenou krásou ľudského plemena.

Hlas môj viazne, zrak sa mi kalí, prejde ma vlna hrúzy a v bezvládnej zbabelosti zrútim sa do seba.

Čože pomôže odboj, načo sa búriť?

Hroziť či prosiť, preklínať či zvelebovať, je to všetko aj tak jedno.

My malé úbohé kľbká Atómov Boha...

Dal nám iskierku svojej nekonečnej chytrosti, aby sme ju používali v boji života.

Som jeho malým, nepatrným dedičom.

Som bojujúcim zoskupením Jeho Atómov.

Som lekár.

Viem, Pane, že si bezohľadný a vyjde najedno, či Ťa chválím, či preklínam. A predsa nepreklínam Ťa už. Kliatba ma zoslabuje, uberaí ma pôdy pod nohami, zbavuje ma istoty. Stály pocit, že nenávidím a som štvaný, urobí ma bedárom, bezmocnou, chatrnou muchou vo víchrici pozdnej jesene.

A ja chcem byť, Pane, silným a chcem bojovať. Chcem mať blažený pocit, krásny klam, že moja pokora mi zhora prináša

povzbudzujúce tľapkanie. Učím sa od svojho psa. Chcem cítiť nad sebou silnú spravodlivú ruku, ktorá ma hladí a osmeľuje. Môj Pán ma chráni, preto: čoho sa báť – to chcem cítiť, Pane.

Preto vrhám sa v prach pred Tebou.

Nech nadíde ma blažený sebaklam, pocit istoty, čo v boji potrebujem, nech osvieti duch môj žiarivá iskierka Tvojej konečnej múdrosti.

Keď si nám dovolil šarapatiť, trepať sa bezuzdne, dovoľ mi to v zvrchovanej miere.

Dovoľ mi víťazne bojovať, mne, malému uvedomelému kľbku Tvojich Atómov.

Nežiadam veľa, Pane.

Nechcem napraviť všetko, bo viem, že na to môj kratučký život nestačí.

V budúcich formách Tvojej nesmrteľnej hračky, vo vytváraní nových a nových Atómov i kľbiek, ktovie, kedy sa nájdem zasa takto pohromade, takto uvedomele. Tvoja povolnosť, Tvoj dar prichádza tak zriedka, toľko času ubehne v našich malých životoch, toľké generácie sa vystriedajú, kým kedy-tedy pocítíme, že si nám dovolil trochu napredovať.

Dovoľ mi, Pane, aby som potisol dopredu vývoj vecí, čo i len o trošičku. Nechcem a nemôžem napraviť všetko, tak teda aspoň čiastku.

Som odhodlaný, Pane, budem divý a neskrotný, neoľutuješ, budeš sa baviť.

Daj mi britkosť umu, vynaliezavosť a vtip len proti dvom-trom zbojníkom, len proti tým, čo spojenie dvoch jedincov ľudského plemena zmrazčia. Len proti tým Atómom-nepriateľom, čo parazitujú tam, kde sa odohráva dielo stvorenia nového života.

Chcem venovať svoj život boju len proti tým dvom-trom zbojníkom, čo Tvoj dar – lásku – mrzačia a pre ktorých plače malý Amor zlomených krídel.

Stačí na to len moment večnosti, čo si mi udelil?

Stojí Ti za to môj život?

Ja lekár-venerológ vrhám sa v prach s vystretou rukou, s prosiacim hlasom k Tebe, Nekonečnému. Veľký Bože, Otče náš všemohúci, dovoľ mi zápasiť a daj mi sily v boji.

Traja psi

Doktor Karol Zurian, hrdina tohto príbehu, mal kedysi troch nepriateľov. Urputne zlomyseľných a nenapraviteľne nemilosrdných. Na tých je všetko darmo: dobré slovo, prosba, hrozba i nadávky. Tam číhajú na neho každý večer a zúrivým štekotom ho prenasledujú z mesta skoro až domov k Ružovému mlynu, kde býva. Traja psi, traja svedomití zúriví úradníci. Šéf ich dobre musí platiť, lebo sú to prehorliví, oddaní šplhavci.

Krásne sú večery v Zurianovej domovine. Dlhá poľná cesta, ktorou domov kráča, je osviežením, znovuzrodením. Okolo ticho, len Dubová žblnkoce v diaľke, a tak krásne je rozmýšľať, snívať vo večernom tichu zelenej opustenej pešinky.

Prejde cez môstik Dubovej, ešte kus cesty zeleným živým plotom vrúbenej. Potom príde k prvému osamelému domu. Kamenársky majster tam býva, Talian. Jeho syn, čiernovlasý a čiernooký mladík, Luigi, je Zurianovým dobrým priateľom z detstva. Neraz ho učil nadávať vo svojej ľubozvučnej materčine, taliansky, lebo je známe, že chlapci vždy z každej cudzej reči najskôr sa naučia nadávkam.

Tam stojí dom majstra Tonitta, pri potoku, a ako ho Zurian skoro už minie, vyrúti sa na neho Malý Fanatik. Táto strašlivá malá suka volá sa vlastne Pufi, ale Zurian musel dať jej hroznej, neznášanlivej a zaslepanej povahe priliehavejšie meno. Malý Fanatik tam stojí, číha pri plote v kúte. Stojí tam, mlčí, a keď už cudzinec prešiel, naraz vyrúti sa s takým zúrivým hnevom a s takým

besným štekotom, že nie je to už vlastne ani štekanie, lež nezmyselný, bohapustý, ordinárny a vrieskavý rev. A vrčí k tomu, keď naberá si dychu, tak hrozive, že i najsmelšiemu chlapovi prebehne cez chrbát pred rozzúrenou malou beštou vlna hrúzy. Lebo je malá tá chlpatá žltá potvora, ľstivej, potmehúdskej tváre. Hej, na tej jej nedobrej, kyslej a zdivočelej psej tvári je napísané, že je ten psík fanatikom svojho povolania, zúrivým bezcitným štrébrom, ktorému je všetko jedno a ktorý si razí cestu k svojmu psiemu životnému cieľu cez mŕtvolu.

Zuriana zalieva vlna zlosti, keď tú nevľúdnou, potuteľnú, zlú papuľu Malého Fanatika už len zďaleka zahliadol. Neraz sa s ňou stretával na poliach, mimo domu, lebo Malý Fanatik nachádzal veľkú záľubu v cudzej hydine. Pískal na ňu, lákal ju k sebe, chcel sa s ňou spriateľiť, ale Pufi sa nikdy s ním nezastavila, len zavrčala hrozivým hlasom a bežala ozlomkrky domov. No, zrejme bolo na nej vidieť, že si je vedomá svojej neznášanlivej, mrzkej povahy a má nečisté svedomie.

Veľa, veľa ráz sa pokúšal Zurian uzavrieť s tou malou potvorou priateľstvo, vonku i v dome, ale vonku vždy zbabelo utiekla a doma, kde, pravda, bola veľkým hrdinom, museli ju vždy držať na povrázku, aby Zuriana neroztrhala. I tak, až tak hučal celý dom jej neutišiteľným zúrivým štekotom.

Zurian s bôľom v duši rozmýšľal o nej. Čo robiť s tou potvorou, ako ju utíšiť, ako sa dostať k jej kamennému srdcu, ako prelomiť ľadovú kôru jej psej duše?

Najprv len rozmýšľal, špekuloval, ale potom ho čím ďalej, tým viac uchvacovala zlosť a pocit vlastnej bezmocnosti.

Ako vlastne ja k tomu prídem, aby si mi, ty naničhodná malá potvora, moju pokojnú radosť z tichého večera deň čo deň takto potmehúdsky a tvrdošijne znivočila? Čože som ti spravil, ty ob-

luda malá, že ma tak nenávidíš? Veď už by som sa pred tebou vopchal do myšej diery, šiel by som už okolo po oráčine, v prachu a v blate, keby Dubová dovolila, len aby som sa tvojmu zúrivému a nezmyselnému hnevu vyhol. Veď už ma chytá nervový šok, keď tvoj rev začujem. Neraz sa mi zadrupuješ aj do nohavíc, keď sa dozadu nedívam, a prečo to všetko, načo ten bezmierny hnev, óch, Malý Fanatik?

Takto sa zlostil doktor Zurian a nebolo pomoci.

A tam ďalej, pár sto krokov od Tonittov, stál domček Jura Papuľu. Či mal tento mrzutý starý mládenec aj nejaké statočnejšie meno, to zostane nevysvetliteľnou otázkou, lebo čo sa okolie pamätuje, každý zavše nazýval tohto osamelého starého chlapíka Jurom Papuľom. Deti ho nenávideli, lebo on ich tiež nenávidel a bol schopný zúrive bežať aj kilometer za malým šarvancom, čo mu slivku odtrhol cez plot zo stromu. Zmlátil ho potom bakuľou, a to tak nemilosrdne, že v plachte museli chlapca odvádzať nariekajúci súrodenci a kamaráti. Pre tú neľudskú lakomosť Papuľu každý nenávidel a väčšou obludou nablízku už opravdu nebol nik, iba jeho veľký čierny pes Dunčo. Tento netvor nebol úlisný a ľstivý ako Malý Fanatik. Neukrýval sa v kúte pri plote, aby v najväčšej tichosti naraz vyrazil, lež reval, štekal neustále celú noc a skoro celý deň. Lístoček sa nehnul na konári, cvrčok nezacvrlikal v tráve, včela nezabzučala – a tento Dunčo nebol lenivý tam stáť hodiny na ceste a hrčať, vrešťať, brechať v jednom ťahu. Štekal na vodu Dubovej, na divoké husi, čo nebol tiahli, a na svoju vlastnú tôňu. A hlas mal stále svieži, dunivý, nikdy nezachrípol.

Zurian nenávidel toho mamlása z celej duše. Bol podobnej neoblomnej, nepredajnej povahy ako Pufi, lenže bez jej schytrlosti a zbabelosti. Tento Dunčo, keď sa dopálil, útočil slepo. Nič

ho nemohlo zadržať a Zurian prechádzal po ceste vždy s úžasným zvieravým pocitom obavy, aby to u Papuľov dobre dopadlo.

Od Tonittov dolu bol koniec krásnej idylickej nálade a sladkému sneniu, tu sa už muselo bojovať o život, o nohavice a ľudskú dôstojnosť. Strašné obludy držali ten kraj v moci – a kdeže je pohádkový rytier, ktorý ich zahladí? Zurian cítil v duši, že to bude on, keď ho vrčivý brechot Dunčov až do Balúškov odprevádzal. Tam býval tretí drak: Jašo. Tento Jašo vôbec nebol chytrý, ba ani len charakterný. Bol len nesmierne hlúpy a vo svojej obmedzenej horlivosti bol by obrechal i vlastnú mater, kým by ho po pysku nepraštila. Štekal, lebo to počul od Dunča, štekal unudene, so svetobôľom v hlase, bez presvedčenia. Dar prijal, slaninôčku, chleba zožral, a keď prijal zo Zurianovej ruky aj poslednú omrvinku, hlúpo sa zadíval svojimi vodnatými, bezvýraznými očami a začal štekať znovu. Zurian by ho bol najradšej kopol v takejto chvíli, keby sa ho bol nebál. Necítil voči Jašovi nenávisť, len ním hlboko opovrhoval. Bol to slabomyseľný bastard, zložený z kúskov vlčiaka, dakla, chrta a všelijakých sprostých bezvýznamných predkov.

Azda by si ho bol vcelku Zurian ani nevšimol, ale pohoršený necharakternosťou predošlých, videl v Jašovi tiež len jednu z oblúd, ktoré ho sužujú, siahajúc mu na nervy a na nohavice.

Tak to chodilo dlhý čas a Zurian vo svojej núdzi uchýlil sa k všelijakým praktikám. Keď už dobrým slovom, podplácaním nevychádzal, kúpil si odstrašujúce, hlasne pufkajúce pištole – tie ale práve toľko imponovali ako medveďovi jazdecká palička. Kúpil aj patentný gumový prak a mával vrecká plné brokov, ktoré chcel všetky vystrieľať do kožuha svojich prenasledovateľov. No popudzoval ich tým k ešte väčším bezohľadnostiam. Postavil všelijaké klepce, do ktorých však žiadna z tých oblúd nepadla.

Časom bol už taký nervózny, ponížený a rozdráždený, že cítil, že to tak ďalej nepôjde. Tu sa muselo niečo stať. Bolo už teraz otázkou moci, prevahy a mravného víťazstva, aby s tými netvormi zúčtoval. Veľa tým nedosiahne, to vedel, lebo aj keby týchto vykynožil, prišli by na ich miesto noví, možno ešte komisnejší. Tí však už mali na rube toľko, že sa to s nimi muselo vyrovnáť. V Zurianovi dozrieval úmysel v rozhodnutie a rozhodnutie v čin.

Prišla teda pomsta. Prvé číslo: Pufi alias Malý Fanatik. Zurian ide po ceste a Pufi v kúte plotu čaká. Čaká si, vartuje, len sa jej oči blyštia z chlpacej zlomyseľnej papule. Roztrhané nohavice, poriadne hryznutie do lýtky, zúrivy tanec okolo nepriateľa jej chodia na mysl a pri tých zvodných myšlienkach jej tečie slina. Hrrf... Baf-baf... Nepriateľ už je tu, už aj prešiel. Pufi rýchle prelezie cez diery pod plotom, čo si práve nedávno vyškrabala. Hnala by sa za Zurianom, lenže musí najprv preskočiť cez jarok za plotom. Inokedy jej to nerobilo žiadnych ťažkostí, lenže tej noci pršalo a jarok je plný vody. A ako sa Malý Fanatik za Zurianom rozrúti, jeho zrak, upretý na nepriateľa, nezbadá, že je v jarku voda. Len sa ženie smelo, ako obyčajne. Zurianove natešené oči vidia, ako Pufi spadne do jarku a ako sa okúpe v špinavej vode. No, zaraz ju prešla všetka bojachtivosť. Zahanbene lezie von a nestačí kožuch natriasať, aby sa vody zbavila. Zurian sa v tej chvíli cítil, akoby ho lojom mastili. Och, aký to sladký pocit: kochať sa v hanebnej porážke nepriateľa!

Zostal stáť na ceste. Vtom niekto zvolal *Pufi* – a z dverí kuchyne hodili jej kus košťala. Pufi zachytila košťal, ale nepustila sa doň, lež chvíľku rozmýšľala. Potom ho rozvážnym krokom odniesla k plotu a zahrabala.

Zurianovi čosi kmitlo hlavou.

Aha, tak ty máš pri plote skladište. Si ľstivá potvora, Pufi, zákerne ma napádaš, si zbabelá a vedz: kto mečom napáda, nech mečom zhynie. Skapeš, Pufi, a tvoja smrť bude zákerná a nízka, aká si ty bývala k svetu. Dost už tvojich hlúpych a zúrivých útokov. Teraz začínam útočiť ja a, u všetkých čertov, viem, že mi neodoláš.

Ešte jeden pohľad vrhol na miesto pri plote, kde ležalo Pufino skladište, a pomalým krokom odišiel domov. Pohliadnuc naspäť, videl ešte, že Pufi ide s gazdinou do mesta. Oho, skladište zostane bez dozoru, lebo toľko rozumu tá obluda predsa len nemá, aby niektorého svojho suseda postavila k nemu na stráž. Zrýchlil si kroky a o pár minút už sa aj vrátil. Pri plote sa zastavil a akoby roztržité sa obzeral. Nik tam nebol, domáci sa ešte nevrátili a na ceste sa tiež nikto neukazoval.

„Tak rýchle do práce,“ mrmlal si Zurian, preskočil jarok, prestrčil ruku cez plot a opatrne odhrabával zem zo skladišťa. Naotravovala si sa ma dost, Pufi, teraz nech tá trošku otrávim ja. Objavili sa poklady magazínu, nato Zurian vyňal z vrecka malú sklenenú skúmavku a obsah, akýsi biely prášok, opatrne vysypal do jamky.

No, stačilo by to na desať slonov, nie na takú malú potvoru, ako si ty.

Jamku rýchle zahrabal, zem urovnal a o chvíľku bol zasa na ceste. Išiel ďalej, akoby sa nič nestalo.

Dobrá apetít k olovrantu, pomyslel si, keď stretol na ceste Pufi, ako sa vracia s gazdinou. Skrývala sa za paňou a odtiaľ na Zuriana zúrivo vrčala.

Zbabelcom, podliakom si bola vždy a taký bude aj tvoj koniec. Vrch si len, vrč! Všet dlho nebudeš.

Večer pri súmraku zvedavo sa pozeral za plot, čo tam nového. Nič. Pufi ho prijala s obvyklým uvítaním, lenže teraz už

opatrne preskočila vodu v jarku a divoko tancujúc sa mu chcela zadrapiť do nohavíc.

Tisíc hromov do teba, len sa bav, potvora, však sa bavíš na-posledy...

Toto tušenie Zuriana nesklamalo, lebo na druhý deň našiel Malého Fanatika ďaleko za domom, na poli. Ležala na chrbte, štyri nohy jej trčali hore k Zurianovi ako nemá žaloba. Ešte žila, ale bola v poslednom ťažení.

Ech, dobre som prišiel, ešte sa ťa spýtam, ako sa mi cítiš. Tak čo, Pufi? A kopol do nej. Mohol kopať, koľko chcel. Pufi sa len dívala oloveným bezvýrazným zrakom, v ktorom nebolo po chápavosti ani stopy. Márne ju volal Zurian:

„Beštia, to som ja, nepoznávaš ma, tu som, tvoj nepriateľ, ktorého si tak nenávidela a ktorý ťa zo sveta vykynožil.“

Pufi len pár ráz krčovite škubla sebou, potom sa dívala zasa bezvýrazne.

No, vezmi ťa čert, keď s tebou niet žiadnej reči.

Zlostne sa obrátil a nechal ju tam.

Bol nespokojný. Vedel, že je po Malom Fanatikovi, ale predsa necítil sa pomstným. Nie, tu bola chyba. Tu sa stalo akosi viac, než bolo treba k pomste, a akosi menej, než by ho uspokojilo. Zurian krútil hlavou, ale už bolo pozde, lebo Malý Fanatik už nežil a pominul sa nelogicky, bez vedomia odplaty.

Druhý raz musím byť šikovnejší a používať menej radikálnych, a predsa rukolapnejších prostriedkov.

Nasleduje Dunčo. Veľký čierny pes Jura Papuľu.

Si mrzká obluda, tak ako tvoj pán, nech ťa berie čert.

Raz odpoľudnia stretol sa Zurian s Dunčom na poli. Stretnutie bolo náhodné a nepredvídané. Pes sa naraz vynoril z vysokého žita práve pred Zurianom. Bol udýchaný, vari práve honil zajaca.

Na krku mal uviazaný povraz, ktorý vláčil za sebou. Akiste ho Papuľa priviazal k plotu, aby neutiekol a strážil dom, ako to už zavše dopoludnia robieval, ale milému zvieraťu sa doma nepáčiilo. Utrhol sa aj s povrazom, vydal sa na hon a teraz tam stojí pred Zurianom. Obaja ustrnuli. Pes opatrne cúvnul pár krokov a zostal stáť. Zurian si pomyslel: No, teraz ma zožerie. Ale pes sa ani nehnu. Takto sa dívali na seba asi dve minúty. Potom Zurian, vidiac, že pes nejaví nepriateľských úmyslov, priblížil sa, pomaly sa zohol a zdvihol koniec povrazu. Obzrel sa. Neďaleko opustenej poľnej cesty studňa so žeriavom. Pomaly zaťahal za koniec povrazu – pes šiel s ním bez odporu. Voľný koniec povrazu priviazal ku koncu drúka so závaží, ktoré sa zdvíha pri čerpaní vody do výšky. Sám potom prešiel k druhému koncu drúka, kde sa putňa púšťa do studne.

No tak, Dunčo, teraz ťa naučím móresu. Bol si vždy priamy, násilný a sprostý – a umrieš takou istou smrťou. Celkom hrubo a úprimne ťa obesím, Dunčo. Tak, do toho!

Než sa Dunčo spamätal, už bol vytiahnutý za krk do výšky. Povraz nebol uviazaný na slučku, neveľmi ho škrtil. Mal možnosť výdatne a dlho sa trepotáť a hrčať. Keď už mu jazyk visel, oči sa mu obracali a trhal sa už len kŕčovite, bez vlastnej vôle, Zurianovi čosi prišlo na myseľ.

Počkaj, biedny červ, predtým než sa posťahuješ do pekiel, kam patíš, spýtam sa ťa, ako sa ti páči, keď je niekto násilný a útočný.

Vytiahol žeriav a druhý koniec drúka so psom klesol dolu. Zviera ležalo bezvládne, sotva dýchalo. Zurian mu uvoľnil povraz okolo krku a zvedavo naň pozeral. Potriasol ním, o chvíľu otvorilo oči a kalným zrakom, krvaveným belmom, sa dívalo na Zuriana.

„Tak čo, ty beštia, aké je to, keď ťa niekto týra? Tak prečo teraz neštekáš, kde je tvoje hrdinstvo?“

Dunčo však len ťažko oddychoval a v jeho kalných očiach sa nejavila ani iskierka pochopenia. Hoci bol už väčšmi pri sebe a videl Zuriana, díval sa na neho tak tupo, že sa Zurianovi do mysle nevoľky vkrádal nápad, akási nepríjemná myšlienka, skoro taká, ako keď pozeral na zdochýnajúcu Pufi: Nie, to nie je to, čo som chcel. Zasa som to akosi skopal. Tu bude zasa kdesi chyba, zas som preskočil tú hranicu uvedomenia, že mstitelom som ja. Mal som na tú obludu ísť inak, aby chápala, že som to ja, jej nepriateľ, ktorý sa jej týmto odpláca, aby vtiahla do pekiel s plným vedomím svojej krutej porážky a môjho víťazstva.

Kopol do psa.

„Vstávaj, ty mizerák, a pod' skapať naozaj.“

Dunčo ani nezavyl, ani nezavrčal na kopnutie, len bezvládne ležal a svoj tupý zrak mal stále upretý na Zuriana. Zurian zlostne mávnul rukou.

Ech, čo s tou mrcinou, vezmi ťa čert, odnes si svoj biedny život, ak môžeš.

Odrezal mu povraz z krku a zahodil ho do žita. Potom pomalým krokom odišiel.

Dunčo sa zotavil. Tam stával zasa pred domom pri plote. Ale bez hlasu. Nikto ho nikdy viacej nepočul zaštekáť. Stával tam úplne otupelý. Mohla tiahnuť pred domom celá armáda, nikoho si viac nevšimla. Mohli mu po chrbte drevo rúbať, ani nehlesol. V jeho zraku sa už nikdy nezjavila bojachtivosť, zloba či radosť. Stal sa slabomyseľným, bezmocným, trpným a z milosti trpeným tvorom, ktorého už nikdy nič nezaujímalo.

A Zurian nemohol cítiť žiadnej radosti, že tú nebezpečnú potvoru odzbrojil.

Medzitým však dochádzal osud i na Jaša. Zurian sa rozhodol, že Jaša nezabije, len ho poriadne vymlátí. Ten obmedzenec si

nezaslúžil vážnej zbrane. Na toho stačí aj bakuľa, hrubá nemotorná sukovica, akoby symbol tuposti Jašovej. Lenže tak priamo ho Zurian mlátiť nemohol, lebo už akékoľvek bolo psisko hlúpe, toľko rozumu predsa malo, aby sa len tak urážať nedalo.

Od toho dňa začal chodiť do Balúškov. Mali veľkú ovocnú záhradu. Zurian tam skoro každý deň niečo kupoval. So starou Balúškovou prechádzali sa po záhrade a pri každej takej príležitosti priniesol niečo Jašovi. Dlho sa s ním poohrával, vábil ho k sebe, hladkal ho a pes pomaly začal na neho hľadiť ako na člena domu. Prijal ho s vlúdnyim zabrechnutím, obskakoval ho a behom dvoch týždňov tak sa spriatelili, že Zurian mohol pristúpiť k uskutočneniu svojho plánu. Bystrejší pes bol by pobadal, vycíťoval, že tu niečo nebude v poriadku, lebo pes často veľmi dobre vie, kto mu je dobrým priateľom a koho sa má obávať. Lenže Jašo bol mamlás a Zurian ani pri prejavoch jeho najoddanejšej dôvery nemal pre neho viac než len opovržlivý úsmev a túhu po odplate.

Raz odpoludnia, keď u Balúškov nik nebol doma, vylákal psa za potok. Mal pri sebe poriadnu bakuľu. Bola by stačila na päť volov, nie na jedného Jaša.

Tak čo, ty potvora, ty si zavše myslíš, že si na svete jediný, že okrem teba a tvojich psích záujmov nič nejestvuje? Ty a domáci. To je všetko – a okoloidúci, ktorí si ťa ani nevšímajú, sú len na to, aby si im život sužoval. Ty máš vždy pravdu a ešte nikdy ti neprišlo na myseľ – do tej tvojej hlúpej kotrby –, že sú aj iné pravdy a záujmy, ktoré treba rešpektovať. Tak ti teraz trochu ponížim tú tvoju pánovitosť a spravím u teba trochu úcty pre svet.

Takto filozofujúc pretiahol ničnetušiaceho psa bakuľou. Ale poriadne, až tak zdunelo. Bastard zavrčal a od prekvapenia vyskočil. Zurian sa rozzúrnil.

„Len poď, ty zbabelec, len poď.“ Naraz ho uchvátila šialená radosť z boja. „Tak, tak, len mi vzdoruj, len vrč na mňa, to ja práve chcem, aby si vedel, že som to ja, kto ťa mláti.“

Jašo však nevzdoroval, len sa chvíľku hlúpo díval. V očiach sa mu zračila nechápavosť a strach. Potom naraz začal ohavne, zbabele zavýjať, prevrátil sa na chrbát, svoje nemotorné štyri pracky vystrel, akoby prosiac o milosť, a ako ho Zurian ďalej mlátil, stále nariekajúc priplazil sa mu k nohám a začal mu lízať topánky.

Fuj.

Zurian ho naraz prestal biť.

Ech, to som ja zasa nechcel. Čože kúpiť na biednom otrokovi, ktorý sa plazí v prachu? Toto je nie pomsta, to je týranie bedára, ktorý ani nevie, prečo ho mučia.

„Tak čo, Jašo?“

Pes sa plazil za ním po bruchu a pozeral na neho tak pokorne, s takou úctou a bojazlivou nádejou, že už bitý nebude, že sa Zurian musel zasmiať.

Potom sa spamätal a zlostil zasa.

„Nie, toto nebolo dobré, pomsta musí byť iná.“

„Veru, toto nebolo dobré,“ ozval sa hlas za Zurianom.

Prekvapene sa obrátil. Za ním stál starý chromý žobrák, ktorého neraz vídal sedávať pri potoku.

„Mladý páňko sa podujali vykynožiť všetkých psov z tejto ulice.“

„Nie, strýko, ale všetci psi z tejto ulice sa podujali kynožiť mňa, otravovať mi život – a ja sa teda bránim. Bránim sa len, strýko, no a teraz som si trochu zaútočil.“

„Mladý pán je veľký hrdina. Znamenite vie bojovať proti úbožiakom, ktorí na tomto svete nič nemajú, len ten svoj kožuch, čo ich chráni v zime, a ten kus košťala, čo im hodí gazda ako

odmenu, že mu chráni majetok. Mladý pán morduje bedárov, ktorým ten brechot, čo mladému pánkovi ucho uráža, je ako mlynárovi kameň, kováčovi kladivo. Prečo nebije mladý pán pána R. z mesta, ktorý je bezohľadným gaunerom? Nemilosrdným sviniakom topiacim sa vo vlastnej masti a v blahobyte. Toho vypaseného parazita, toho prečo neučí mladý pán móresu? Na tom by mal čo mlátiť, nie ako na tých vychrtlých úbohých otrokoch. Ale mladý pán je zbabelec, pán R. by ho strčil do vrecka, radšej mláti teda slabomyseľných hladošov, ako sú títo psi, než vypasených tučniakov. Tak, veru tak.“

„Učená reč na žobráka, ale máte pravdu, strýko.“

Zurian sa s ovisnutou hlavou vzdialil.

Traja doktori

V Chotkových sadoch, naproti Bašte svätého Tomáša, pod hradom, tam, kde sa jednička strmým oblúkom škrabe na Hradčany, stojí nová, len pred pár rokmi postavená moderná budova letenskej nemocnice. Letná, táto krásna a najzdravšia štvrť Prahy, je priamo predurčená za bydlisko tých, ktorí slnka božieho a dobrého vzduchu najviac potrebujú. Svojou vysokou polohou, parkmi a zeleňou preplietanou vilovou štvrťou a vpravo cez železničné koľaje stále rastúcou čulou Bubenčou stáva sa Letná budúcim strediskom Prahy.

Utešená poloha Chotkových sadov s výhľadom z jednej strany na zelenú dedinu študentov, na kolóniu, na vilu majstra Bílka s Husovou sochou, zhora na hrad a hneď trocha nižšie na Smíchovské stráně naplňuje zdravých radostou a chorých nádejou.

Doktor Zurian po skončení lekárskeho štúdií bol prijatý do letenskej nemocnice na prax. Po nepríjemných naťahovačkách okolo vybavenia žiadosti dnes po prvý raz si oddýchol. Cez dopoludnie sa prísťahoval, veci si uložil a predobedňajšie chvíle použil na to, aby sa trochu po okolí poobzeral.

S pocitom pýchy a spokojnosti chodil po záhrade okolo veľkých, z červených tehál vystavených oddelení. Je tu ako v pohádke, pomyslel si. Aké to mám šťastie! Zeleň domova, naše prebúdajúce sa jaro – veď som nedávno bol doma na veľkonočné sviatky – nemusím si zameniť za mrzké, neútulné kamenné kolosy veľkomesta. Prichádzam, hľa, tu zasa len do jara. Zelené

aleje modrého orgovánu, dýchajte plnými pľúcami a vonný váš dych nech roznáša tichučký vánok. Slniečko, celuj zem ohnivým bozkom, čo života dáva, čo mŕtvych vzkriesi. Modré nebesia, vlúdny úsmev večného pokoja, hladkajte dušu maličkých smutných detí tejto zeme. Nadchnite cvrčka, nech cvrliká pochod úfnosti, lastovičky nech krešú nežné strieborné chichôtky. Biele holuby, krúžte, krúžte. Pod modrou oblohou stáby prívetivý Boh mával bielou zástavou večného zmierenia.

Zurian mal štyriadvadsať rokov. Šuhaj zdravý ako buk, širokej mäkkej slovenskej tváre, modrých očí, plavých vlasov a svalnatej postavy. Pochádzal z Považia a doma medzi svojimi rád sa vracal k svojmu tvrdému, výraznému dialektu. Bol synom Váhu. Nebál sa tej rozmarnej rieky, miloval ju. Bol jej znalcom a v duchu neraz sa zaoberal smelým plánom. Počas povodne, keď drevené mosty a mlyny Váhu stenajú a strasú sa pod údermi rozzúrenej záplavy, pustiť sa tak v Novom Meste do vlín a rýchlosťou vlaku sa unášať nad zatopeným krajom až po Piešťany. Nevidel v tom nič nemožného, cítil v sebe pevné odhodlanie, myšlienka ho uchvátila a schladol iba vtedy, keď mu ktosi nadhodil:

Hej veru, rútiť sa nad neznámym zaplaveným krajom, bez kořyta, nad poľami – a napichnúť sa rozmachom vlaku na konár vřby, čo sa potmehúdscky skrýva pod vodou?

To je veru pravda, škoda, vzdal sa Zurian. Bolo mu ľúto skveľého plánu, no Váh zostal jednako milenkou jeho rozpálenej obrazotvornosti.

Po maturite, v devätnástom, zašiel si Zurian do metropoly. V tom roku sa tam hlásila prvá väčšia výprava slovenských študentov. Zlatá matička vtedy ešte nebola na študentskú záplavu nijako zariadená. Slováci ubytovali sa v kapucínskom kláštore na Hradčanoch a v bývalej donucovacej pracovni. Nebol to ži-